

Osnivanje središnje športske organizacije

HRVATSKI ŠPORTSKI SAVEZ OSNOVAN JE 5. LISTOPADA 1909. U ZAGREBAČKOM SVRATIŠTU GRIČ. NA OSNIVAČKOJ SKUPŠTINI BILI SU DELEGATI HAŠK-a, I. HRVATSKOG MAČILAČKOG KLUBA, I. HRVATSKOG SKLIZALAČKOG DRUŠTVA, I. HRVATSKOG AUTOMOBILSKOG KLUBA, I. HRVATSKOG BICIKLISTIČKOG KLUBA, ZAGREBAČKOG KOTURAŠKOG KLUBA ORAO I HRVATSKOG ŠPORTSKOG KLUBA ACADEMIA. ZBOG PREVIRANJA UNUTAR AUSTRO-UGARSKE MONARHIJE I VLADE PROMADARSKOG BANA PAVLA RAUCHA BILO JE MALO VJEROJATNO DA SE ODOBRI RAD JEDNE NAPREDNE HRVATSKE DRUŠTVENE ORGANIZACIJE. RAD I PRAVILA SAVEZA ODOBRENI SU TEK 10. KOLOVOZA 1910. DOLASKOM NOVOG BANA NIKOLE TOMAŠIĆA

Piše **Zdenko Jajčević**

Sve brojniji športski klubovi osnovani u Hrvatskoj početkom XX. stoljeća nisu se više zadovoljavali samo rijetkim međusobnim susretima, nego su tražili afirmaciju i na međunarodnom planu. Športski je pokret zapravo bio odraz političkog, socijalnog, nacionalnog i kulturnog sazrijevanja jednog do tada izrabljivanog naroda. U to vrijeme u svijetu jača međunarodni olimpijski pokret, osnivaju se međunarodne športske federacije i organiziraju europska i svjetska prvenstva. Težnja za uključivanje u ta događanja kulminirala je u Hrvatskoj krajem prvog desetljeća XX. stoljeća.

Antagonizam između športskih i tjelovježbenih organizacija

Prema Hrvatsko-ugarskoj nagodbi od 1868. i njenim kasnijim revizijama, Hrvatska je imala potpunu samostalnost u pitanjima prosvjete i kulture, pa tako i u domeni športa. Međutim, u praksi, svaki pokušaj da Hrvatska postane član Međunarodnog olimpijskog odbora odmah je naišao na protivljenje austrijskih i mađarskih predstavnika u najvišem olimpijskom tijelu. Tako je na njihov zahtjev osujećen nastup hrvatskih športaša na Olimpijskim međuigrama u Ateni 1906., iako je organizacijski odbor Igara već prihvatio prijavu Hrvatske.

Uspješno uključivanje Hrvatske u međunarodne športske tokove bilo je otežano i činjenicom da nije bilo jedinstvenog

vrhovnog športskog tijela koje bi formalno-pravno rukovodilo takvim akcijama. U prvo vrijeme športske su se organizacije pokušale povezati s tada snažnom sokolskom organizacijom. Međutim, Savez hrvatskih sokolskih društava nije želio u svoje članstvo primiti i športske organizacije, obrazlažući to činjenicom da je „sokol skroz slavenska institucija, a šport je internacionalan, te bi u tom slučaju smio u športu natjecati se jedino sa Slavenima, dok bi se doticaj sa neslavenskim narodom sasma ukinuo”. U to vrijeme, ne samo u Hrvatskoj nego i u drugim europskim zemljama, postoji antagonizam između športskih i tjelovježbenih organizacija.

Opći savez svih športskih grana

U traženju rješenja pokušavalo se povezati sa športskim djelatnicima u Češkoj i Sloveniji koji su imali sličnih problema. Takve veze, koje su eventualno mogle rezultirati stvaranjem nekog zajedničkog slavenskog športskog saveza, nastojali su onemogućiti austrijski i mađarski športski

savezi. Oni potiču svoje klubove na odigravanje utakmica s najpoznatijim hrvatskim, češkim i slovenskim klubovima, nastojeći ih pritom privući u svoje članstvo.

Međutim, sve brojnije športske organizacije koje se osnivaju u Hrvatskoj nisu mogle biti zadovoljne takvim rješenjima. Klubovima udaljenim od većih gradova središnji športski savez nije bio potreban samo zbog me-

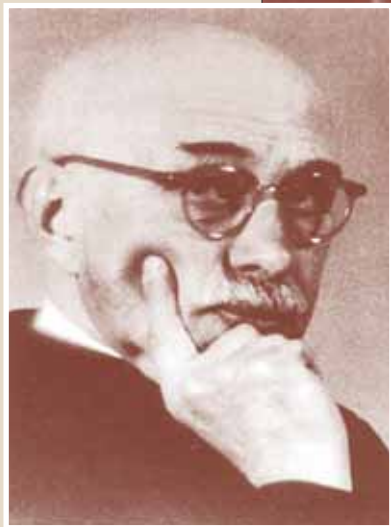

Članovi HAŠK-a na jezeru u Maksimiru 1903. godine

Prvi međunarodni susret jednog hrvatskog nogometnog kluba, 1.10.1905. u Budimpešti. Ekipe PNIŠK-a i FTC-a u Budimpešti (1:1)

Ljudevit Andrassy

bovi nisu mogli napredovati, a često je u pitanje došao i njihov daljnji opstanak. Daljnji napredak hrvatskog športa ovisio je o osnivanju jednog općeg saveza svih športskih grana koji bi povezao pojedine klubove i omogućio nesmetano odigravanje međusobnih i međunarodnih susreta.

„Na nama je da osnujemo taj savez”

Prvu javnu inicijativu poduzeo je Mario Rieger - Vindolski, poznati športski novinar i djelatnik, tajnik PNIŠK-a u Zagrebu. On je 1. lipnja 1908. u *Hrvatskom športskom listu* objavio poziv za osnivanje Hrvatskog športskog saveza. Na kraju tog napisa stoji: ... *Na nama je, dakle, da osnujemo taj savez, kao svrha da ne će pojedini klub spadati pod mađarski, austrijski ili ma koji drugi savez kad možemo osnovati Hrvatski športski savez te tako samostalno pristupiti internacionalnom športskom savezu.* Osnivački sastanak sazvan 18. rujna 1908. u zagrebačkom svratištu *K tri gavrana* nije uspio jer se na njemu nisu pojavili predstavnici tada najснаžnije športske organizacije - HAŠK-a.

Daljnju akciju za osnivanje Hrvatskog športskog saveza poduzeo je Hrvatski športski klub *Šparta* iz Sušaka. Taj je klub u zagrebačkom *Obzoru* objavio poziv hrvatskoj športskoj javnosti za utemeljenje središnje športske organizacije. Članak započinje riječima: „*Drugovi! Športaši! Šport u Hrvatskoj došao je do nepomične točke, iz koje se neće prije maknuti dok ne budu naši klubovi organizirani tj. dok ne utemeljimo Hrvatski športski savez. Uz pomoć ovoga doći će naš šport na međunarodno polje, gdje će se moći bolje razvijati i stupiti u športske veze s drugim kulturnim narodima*”.

Osnivačka skupština u svratištu *Grič*

Ipak, konačnu odluku o osnivanju Hrvatskog športskog saveza morao je donijeti HAŠK, a on je to učinio u vrijeme kada je i njemu bilo potrebno postojanje saveza. Naime, prilikom dogovaranja utakmica s mađarskim i austrijskim nogometnim klubovima, odnosno njihovim nogometnim

savezima, HAŠK je imao poteškoća sredinom 1909. godine.

Napokon, Hrvatski športski savez osnovan je 5. listopada 1909. u zagrebačkom svratištu *Grič*. Na osnivačkoj skupštini bili su delegati HAŠK-a, *I. hrvatskog mačilačkog kluba*, *I. hrvatskog sklizalačkog društva*, *I. hrvatskog automobilskog kluba*, *I. hrvatskog biciklističkog kluba*, Zagrebačkog koturaškog kluba *Orao* i Hrvatskog športskog kluba *Academia*. Izabran je privremeni odbor na čelu s predsjednikom Ljudevitom Andrassyjem. Zbog tadašnjih političkih previranja unutar Austro-Ugarske Monarhije i vlade promađarskog bana Pavla Raucha bilo je malo vjerojatno da se odobri rad jedne napredne hrvatske društvene organizacije. Do odobrenja rada i pravila Hrvatskog športskog saveza došlo je tek 10. kolovoza 1910. dolaskom novog bana Nikole Tomašića.

Osnivanje športskih sekcija

Na prvoj redovnoj glavnoj skupštini održanoj 30. ožujka 1911. izabran je novi Odbor koji se založio za uključivanje ostalih športskih organizacija u Hrvatski športski savez i osnivanje stručnih sekcija i pododbora za pojedine športske grane. Klubovima iz Istre i Dalmacije bilo je zabranjeno pristupanje Hrvatskom športskom savezu, jer su upravno-politički bili neposredno pod Austrijom. Na drugoj redovnoj glavnoj skupštini Hrvatskog športskog saveza, održanoj 13. lipnja 1912., prihvaćeni su pravilnici i imenovani referenti za pojedine športske sekcije: nogomet, skijanje, biciklizam, mačevanje, atletiku, tenis, automobilizam, plivanje i klizanje. Te sekcije Hrvatskog športskog saveza zapravo su prvi hrvatski strukovni športski savezi iako tada nisu nosili takve nazive. Nogometna, biciklistička, atletska, teniska, automobilistička i plivačka sekcije raspisale su prva prvenstva Hrvatske i Slavonije.

Literatura

1. Kudrna - Guci, H. (1961). Počeci nogometa u Hrvatskoj. Zagreb: GNK Zagreb
2. Macanović, H. (1971). Pravila hrvatskog športskog saveza 1910. godine. *Povijest sporta* 8 (2), 687 - 695.
3. Radan, Ž. (1970). Počeci nogometnog sporta u Hrvatskoj i osnivanje Hrvatskog športskog saveza. *Povijest sporta* 2 (1), 132 - 147.